

Smalltown Boy

Bamber toespraak, 23 april 2019 over zijn Marcel

Dit had Marcel nooit gewild. Geëerd door zoveel mensen die verdriet om hem hebben en dit openlijk tonen. Geëerd op deze unieke plek in Bergen, de Ruïne kerk, waar hij ooit ademloos naar keek. Marcel hield van kastelen, en daarom zijn we hier. Dit had hij nooit gewild, nooit verwacht en nooit op gehoopt. En daarom doe ik dit. Voor hem. Hij hoort op de eerste rij te zitten en alleen maar te kijken en te luisteren.

Het is nu zijn beurt om aandacht te krijgen.

Marcel was de smalltown boy. Wie het lied en de videoclip van Bronski Beat en Jimmy Somerville kent, weet waar ik het over heb. Als we van Marcel aan het einde van deze middag afscheid nemen zal juist dit lied klinken.

60 jaar geleden werd hij geboren in het dorpse Ravenstein om uiteindelijk te gaan groeien in Amsterdam, verder in Heiloo en als sluitstuk in onze mooie huis, de witte villa in Sint Pancras. Het dorp Ravenstein, zijn gezin. Hij werd uitgekotst, als een vuilniszak aan de weg gezet. Hij probeerde met een wanhoopspoging een einde aan het leven te maken, zijn kindertijd vol pesten op school en geestelijk geweld in zijn bloedeigen gezin, werd wakker in het ziekenhuis waar niemand van zijn gezin was, om met de bus als kind naar huis te keren waar niemand met hem praatte, gedwongen om vooral vrolijk Brabants verder te gaan. Tot op de dag vandaag spuugt zijn gezin op hem, tot scheldmails aan mij aan toe. Eergisteren nog.

Ik vond Marcel in 1982. Op een krakersfeest tegen racisme en homohaar. Hij sprong om me heen, letterlijk: zo danste hij. Ik moest erg aan zijn toenaderingspoging wennen. Zo was Marcel: recht uit zijn hart, *to the point*. Puur. Hij had net zijn boek *Van De Liefde Kun Je Niet Leven* uitgebracht. Een boek vol interviews met hoeren en hoerenjongens. Prostituees – maar Marcel

weigerde die keurige term op de boekcover te zetten. Zo was hij: *to the point*, “Zeg waar het op staat. Zeg hoe het is”. Niets verhullen. Ik hoor het hem nog zeggen: “Die vrouwen en jongens noemen zich hoeren. Wij noemen ze bij de naam die ze zichzelf geven.” Marcel is altijd al een ziener geweest, de onderwerpen waar hij over schreef gelden tot op de dag vandaag. En hij kon niet uitstaan dat wij als samenleving en overheid

zo traag en ongeïnteresseerd waren dat de thema’s zoals seksueel geweld en de professionalisering van prostitutie gerecht worden tot in eeuwigheid. Terwijl in de tussentijd onnodige slachtoffers vallen. Het is Nederland ten voeten uit. Marcel wilde dit levensgevaarlijke poldermodel laten verdwijnen. Hij ging met zijn tikmachine en later met z’n laptop en smartphone de hypocrisie te lijf.

In 1984 schreef hij zijn tweede boek: *Het Leger Maakt Een Man Van Je*. De publicatie van een geheim onderzoek naar het seksueel geweld in het Nederlandse leger, de militaire discriminatie tegen homo’s. We stonden de kopietjes van het boek te draaien in nachtelijk Amsterdam om de geheime dienst, de BVD, te ontlopen. Opnieuw is dit thema actueel, schandalig besproken in de 2^e Kamer afgelopen voorjaar.

Marcel raakte van slag van dit soort thema’s. Zoals elke publicist schrijf je eigenlijk over jezelf. Helaas wist hij waar het over had bij thema’s als seksueel geweld. Hij raakte gedeprimeerd. Ik vond het tijd voor wat luchtigs en kwam op het idee dat hij het eerste flut-romannetje over een jongens-stel zou schrijven. Een Gay Boeket-roman. Dat had hij binnen 2 weken af. *Jongensboek* was de onvermijdelijke titel. Verschenen in 1986. Wie nu het boek leest leest eigenlijk het levensverhaal van Marcel. Een dorpse jongen uit Ravenstein die na tegenslag de liefde van zijn leven vindt. In het boek staat voorin het volgende: “Alle personen in dit verhaal, of ze nu leraar en leerling zijn op het Titus Brandsma Lyceum (zijn eigen middelbare school) of inwoner van het plaatsje Ravenstein, zijn ontsproten aan mijn fantasie. Elke gelijkenis met werkelijk bestaande mensen vloeit niet voort uit opzet maar berust op puur toeval.” We hebben er enorm om gelachen, het was zijn enige wraak op het verleden. Marcel nam namelijk nooit wraak, maar leefde stug door en knipte elke band door met mensen die hem niet respecteerden. Marcel liet zich namelijk niet meer discrimineren en niet meer kleineren, hij wilde leven.

In 1988 presenteerden we in de Balie in Amsterdam, omringd door zich progressief noemende politici, zijn boek: *Een Wereld Van Verschil*. Het boek voorzag de terugkeer van religie in de Nederlandse samenleving waar de levens en de rechten van zelfstandige vrouwen en homo's zullen worden teruggedraaid. Maar ook waarschuwde hij dat het vooral degenen zullen zijn die zich progressief en geëmancipeerd noemen die het eens zijn met nieuwe onderdrukkers, door hen als slachtoffer te zien en nooit als *dader* van discriminatie. Hij kreeg de volle laag. Het landelijke COC-blad SEK noemde hem een nieuwe Hitler. Ook hier heeft hij met zijn visie helaas het grootste gelijk aan zijn kant gekregen.

Hij hielp me om mijn eigen activisme te ontwikkelen en te organiseren. Van Marcel leerde ik als snel de media te gebruiken door eerst actualiteiten te volgen, ingezonden brieven te schrijven, een naam te maken en vervolgens zelf te gaan publiceren. Hij schreef met me, en redigeerde tot nog een week voor zijn overlijden mijn teksten. Ik denk altijd sneller dan ik schrijf en ben constant te vlug met tikken en mis dan woorden. Hij bleef maar geduldig zeggen: "Als je dit nu eerst uitlegt, begrijpen mensen je beter. En dan pas schrijf je op wat je wilt zeggen." Met Mick heb ik afgesproken dat hij deze redactie-taak overneemt, Marcel zou het geweldig hebben gevonden. In 1990 verscheen mijn eigen boek *Liefde Zonder Grenzen*, met Marcel als eindredacteur. En een voorwoord van de originele Smalltown Boy Jimmy Somerville.

Gelukkig, ook voor zijn gemoedsrust, vond hij een nieuwe richting: Internet. Hij was de eerste met een website in Nederland. Het was inmiddels 1993. Meteen ging hij aan de slag om te analyseren wat internet ons als burgers en samenleving kon brengen. Hij heeft er 4 boeken over gepubliceerd. Voor Marcel was internet niet dat we met elkaar digitaal kunnen bellen, chatten, facetimen of appen. Nee, hij voorzag hoe internet in de handen van enkelen kwam die ons manipuleren en uitbuiten door gratis communicatie aan te bieden, gratis ons privéleven te kopen om dit door te verkopen. Hoe internet mensen huftiger laat worden en hoe de samenleving ondemocratisch wordt. Hoe gevaarlijk de combinatie van de hebzucht van bedrijven en banken is met de gemakzucht van burgers. Dit beseftte hij al in 1994.

Al die computers die hij kocht! De modems stonden te zoemen in ons huis, ik werd gek van al die bedrading en vond eigenlijk dat hij maar een andere hobby moest zoeken. Dat internet vond ik vooral onpraktisch, ook omdat onze zoon (geboren in 1997) pas op de grond kon spelen als alle machines weg waren gehaald. Marcel heeft ons allemaal verbaasd met zijn toekomstvisie. Hij was de

meest fanatieke mobieltjesgebruiker en computerfanaat van ons allemaal. Maar nooit naïef. Hij had geen WhatsApp, communiceerde alleen via sms of Telegram. En dat was lang voordat Facebook Whatsapp kocht en betrapte werd op geheime handel in onze privacy. Opnieuw: hij heeft ons gewaarschuwd.

En toen werd het december 2017 en sloeg het noodlot toe. Bij een simpele griep prik zei hij in de wachtruimte van het medisch centrum tegen me dat hij nog eventjes een gesprekje met de huisarts had. Hij had namelijk nogal wat 'gedoe' met zijn darmen. Later bleek dat hij al veel eerder last had. Jordy werd als eerste in vertrouwen genomen, terwijl ze op vakantie in Noorwegen waren. Last van zijn darmen betekende eigenlijk dat hij al vele maandenlang bloed poept. In het geheim, op zichzelf en voor zichzelf, met de wc-deur op slot. Want hij moest er niet aan denken dat we last van hem hadden.... De dag na Kerst, nu tweeënehalf jaar geleden, begon de medische rollercoaster. Hij was nog nooit in een ziekenhuis geweest en kwam nu wekelijks. Hij haatte het ziekenhuis en alle artsen. Maar ging.... De deadline van zijn leven werd geschat op een half jaar.

Samen besloten we te werken alsof de duivel op onze hielen zat. De duivel die steeds meer terrein won. De duivel die afhankelijkheid heet, die je zelfstandigheid inpikt en die je aan medische machines legt. De duivel die hem van alles liet overkomen: botslijtage en dus krukken, longontsteking en dus hoesten, energieverlies dus niet eens meer kunnen wandelen of fietsen. Marcel, de voormalige sportman, die opschepte dat hij al die jonge jongens eruit sportte. Juist hij werd gedwongen tot stilstand. Er werd een hele grote pauzeknop ingedrukt.

We gingen werken, nog meer werken. In 2 maanden schreef ik het *Handboek Tegen Pesten*. In de woorden van Liesbeth: Het boek dat ik moest schrijven. Haar ondersteuning is van onschatbare waarde geweest. Ze maakte geld vrij zodat het boek door onze eigen Academie en 100% op onze voorwaarden snel kon worden uitgebracht. Met Marcel als meedenker, interviewer en natuurlijk als eindredacteur. Met op de cover mijn jongeren. Lina Cascais en Jordy Buijs zijn hier, ze weten misschien niet eens dat Marcel die 2 zo bewonderde omdat hij exact hetzelfde heeft meegemaakt. Het boek geef ik jullie als onze gasten na afloop van de eredienst cadeau. Je vindt een herschreven dankwoord en mijn laatste briefje aan Marcel waar ik laat weten dat de zon schijnt, hem een fijne dag wens en dat alles goed is...

Marcel besloot van de chemodagen een agendapunt te maken. Met zijn laptop op zijn rug leverde ik, of Cécile of Jordy hem af bij het ziekenhuis. Hij ging namelijk een nieuw boek schrijven. En daar zat hij in het ziekenhuisbed op de derde etage van het Alkmaarse ziekenhuis, afgesloten van iedereen en aangesloten op het chemo-infuus, met op zijn hoofd een koptelefoon vol vrolijke muziek die ik altijd voor hem vooraf samenstelde. En hij sms'te me gedurende de dag hoe goed het ging. Goed, niet met hem maar met de hoofdstukken die hij bedacht.... Het boek verscheen net voor zijn dood: *Iedereen Aan De Robot*. Bij de fantastische uitgeverij Volt die hem nog steeds als auteur wilde houden, na zijn bekenenis dat hij ziek was en misschien niet de promotie van het boek zou kunnen doen. Met Rob Meesen in zijn flanken, die hem als genie erkende en zijn laatste boek een standaardwerk noemde. Eindelijk openbare erkenning vanuit zijn professionele netwerk.

In zijn nadagen begon Marcel te praten. Met Mick die het lukte om zijn muur omlaag te halen. Mick was zoals Marcel altijd zei: 'Mijn allergrootste cadeau.' Ze gingen wandelen, natuurlijk gingen ze lunchen, en huilen. "Ik heb Mick toch maar alles verteld", zei Marcel me. Ja, antwoordde ik: "Mick is jouw zoon. En jij bent zijn vader." Hij begreep toen pas (na 22 jaar Mick) wat deze liefde betekende, onvoorwaardelijke liefde van een zoon voor zijn vader. De liefde die hij verdiende. Mick is onze trots in de branding. Wij hebben Mick als zijn vaders zoveel meer rust gegund dan alle stormen die hij als kind moet doorstaan. Dat vond Marcel het ergste van zijn ziekte, dat hij een slag moest uitdelen aan Mick en mij. Aan Cécile bood Marcel zelfs zijn excuses aan dat hij ziek was. Marcel wilde liever dat hij Superman voor ons mocht zijn. Mick, Marcel heeft jou zo liefgehad, jouw naam zorgde al voor de lichtjes in zijn ogen en de glimlach rond zijn mondhoeken. Je hebt het ongelooflijk goed gedaan. Voor hem en nu voor mij, maar let op jouw eigen verdriet....

Mick was de kans van Marcel om zijn eigen jeugd te beleven, om uit dat zwarte gat te komen van een jeugd waar hij zich niets van kon herinneren. In het begin was het alsof ik 2 kinderen had... Met plezier hield ik Marcel en Mick in de gaten zodat er geen rare dingen gebeurden. De plopper in het badje, rijden op de stofzuiger, rennen door de treinwagons, tafeltennissen bij ons huisje in Ermelo... Wat hebben ze plezier gehad!

Ik geloof in een zelfgekozen familie. Niet via de bloedlijn, maar via de lijn van pure liefde. Het is niet je geboren familie die blijft, het is jouw zelfgekozen familie. We hebben ons weten te omringen met mensen die ons

onvoorwaardelijk steunen, doen wat ze beloven, en er zijn als we ze nodig hebben. Geen mooie woorden maar er echt zijn, van een pannetje soep tot grasmaaien. Van luisteren tot praten.

Jordy heeft Marcel en mij 2 jaar extra gegeven dan de diagnose van het ziekenhuis. Jordy, Marcel's maatje. Jordy die zijn schouders leende. Jordy die naar ons huis kwam en met Marcel ging wandelen zodat ik op mezelf kon huilen en het eten klaar had als ze terugkwamen. Jordy die met zijn voedingsschema's Marcel op de rails kreeg en het treintje langer liet doorrijden. Hessel en Sebas, Sarah en Lois die Marcel hebben laten voelen er te mogen zijn, zelfs bij de geboortes van Faya en Noah. Henk en Carla, hun ouders, die vrienden werden en mee gingen fietsen. We reden naar hen in Warmenhuizen, waar Marcel meteen op de bank kroop en een dekentje kreeg. En waarna alles gelukkig weer vrolijk doorging. Lars die er 2 jaar lang elke zaterdag was, en Marcel door het schrijven van het boek heeft gesleept. Lars die met zijn blondste glimlach bleef, ondanks dat het bergafwaarts ging en die net op tijd een nieuwe laptop voor Marcel samenstelde die nog stond te synchroniseren terwijl Marcel net was overleden. Hen, en de mensen die Marcel en ik toelieten in de nadagen van zijn leven, wil ik uit het diepste van mijn hart bedanken. Jullie zijn de familie die we zochten.

Marcel was een man met principes. We zijn allemaal een unieke man tegengekomen. Hij was ons geweten omdat hij weigerde zijn leven naar de normen van een ander aan te passen, dat had hij de eerste 18 jaar van zijn leven immers al gedaan. Marcel wist dat aanpassen niet wordt beloond, maar in feite een slechte ruil is vooral om een ander tevreden te stellen. Hij hield zich niet bezig met het geruststellen van de frustraties van een ander. Hij leefde naar zijn eigen principes van puurheid, onbaatzuchtigheid en nieuwsgierigheid: hoe oud, hoe jong, wie de ander ook was. Marcel keek door alle uiterlijkheden en conventies heen. Wie wantrouwde dat hij als 'oudere man' met 'al die sportjongens' thuiskwam beseft hopelijk nu waar het eigenlijk omging. Marcel reageerde niet op vooroordelen. Hij had ze niet. Ik ben nog nooit iemand tegengekomen die zo *open minded* was als hij.

Vooroordelen zijn ons namelijk wijsgemaakt. Het is het gif in ons eigen hoofd dat we weer kunnen kwijtraken door niet in wantrouwen maar in vertrouwen te leven. En dat kan nu, in deze ene seconde, nu kun je veranderen. Nu.

Marcel heeft ons een heel andere norm laten zien. Dat is wat hij en ik al die jaren hebben willen laten weten aan de wereld.

WIJ zijn de norm.

WIJ zijn normaal.

Het zijn de anderen die zich maar moeten aanpassen.

Met vertrouwen creëer je namelijk een liefdevolle wereld. Het is alsof je kleine oorlogjes bestrijdt en vreedstijd uitroept. En laten we eerlijk zijn: in liefde en vriendschap is het veel fijner om te leven.

We laten ons niet meer uitschelden, bekogelen, bespugen, in elkaar slaan of belachelijk maken. Niet in het groot zoals op straat of bij Gay Pride demonstraties zoals in Amersfoort in 1982 toen we bekogeld werden met eieren en spug. Niet in het klein via roddels, venijn en vervelende rotgrapjes of via pesten. Niemand heeft Marcel en mij 38 jaar geleden geholpen, niemand steunde. Niemand was onze kruiwagen.

Bedenk: alle fijne levens, alle keuzes die iedereen hier en buiten deze Ruïnekerk kan maken, alle homo's, alle zelfstandige vrouwen en alle *open minded* hetero's... Het zijn mensen geweest zoals Marcel die terugschold, terug spuugde, terugsloeg. Hij was het die zich niet liet discrimineren. Hij deed voor hoe het kan.

Jullie keuzes te leven en om kinderen op te voeden in welke gezinssamenstelling dan ook, zijn te danken aan de gevechten die hij en ik samen 38 jaar geleden zijn begonnen. Het was het grootste compliment van Mick en zijn lieve vriendin Lianne voor Marcel die hij op tijd heeft gehoord: "Jij hebt me onafhankelijk leren denken."

Marcel, Cel: Je bent met niets begonnen. We eren jou. We zijn je dankbaar voor jouw bestaan. We zijn jou tegengekomen en hebben van je leven geleerd. Marcel, kijk om je heen. Hier zijn wij. Een kerk vol medestanders.

In jouw laatste dagen liepen we samen door onze tuin en we herhaalden en herhaalden maar: "*Moet je ons nou zien!*"

Als laatste: als je mijn woorden hoort en ik je nu heb verteld wat de bedoeling was van Marcel's leven en woorden. Mag ik je dan vragen om op te staan als je geraakt bent door de principes van Marcel?

Dank je wel. Bamber Delver, 23 april 2019